

A PEDAGÓGUSMUNKA ÉRTÉKELÉSI RENDSZERÉNEK PROBLÉMAVILÁGA

Hercz Mária

*Kodolányi János Főiskola, Székesfehérvár
Szegedi Tudományegyetem, BTK, Neveléstudományi Doktori Iskola*

Kulcsszavak: pedagógusmunka értékelése, mentálhigiéné, fejlesztő értékelés

Egy évtized után ismét az iskolaértékelés fókuszába került a pedagógusmunka értékelése. Akkor a minőségi bérpótlék igazságos elosztásához kellett, most az iskoláknak kötelező feladatként kell kialakítani a teljesítményértékelési rendszert. Rövid idő alatt, gyakran értékelési szakismeretek híján, sok-sok ellenérzéssel készülnek a programok. A deklarált célok és a napi valóság között hatalmas az ellentmondás. Hogy hol, milyen hatása lesz a bevezetendő értékelési rendszernek, arra most sokan nem gondolnak.

Kilenc évvel ezelőtt a Fejér Megyei Pedagógiai Intézetben végeztünk egy kutatást, melynek célja a pedagógusmunka értékelésének mentálhigiéné hatásvizsgálata volt, s egyben egy olyan értékelési rendszer kialakítása, melynek adaptálásával minimálisra csökkenthető az értékelés személyiségre és nevelőtestületre gyakorolt káros hatása.

Kiindulásként a pedagóguskutatás, az iskolaértékelés és az iskolai mentálhigiéné területén az elmúlt tíz év anyagát áttekintve tematikus bibliográfiát készítettünk. Egy mentálhigiéné tanfolyam 24 pedagógus résztvevője alkotta az empirikus kutatócsoportot, akik mintegy 500 kollégájukat kérdezték meg. A kutatási módszerek kvalitatív és kvantitatív elemeket vegyítettek. Hat dolgozat írója kérdőíves kutatást végzett, hárman klímateszteket töltek ki, melyeknek fókuszában az értékelés mentálhigiéné hatása állt, s mindannyian csoportos interjúkat készítettek az iskolákban a pedagógusok munkájának és értékelésének hatásáról.

A kutatás megerősítette azt a feltevésünket, hogy az iskolák többségében nem foglalkoznak mentálhigiéné hatásokkal és problémákkal. Néhány kivételtől eltekintve az értékelés működő rendszerét inkább közösségrombolónak, mint -építőnek találták. A kutatás a pedagógusok növekvő terheit és romló egészségét jelezte az iskolák többségében. Felhívta a figyelmet a szerepkonfliktusokra és a jövedelmi viszonyok miatti túlmunka negatív következményeire. Az iskola belső információs és értékelési visszasságai szinte minden iskolában előkerültek. A pedagógusok egységesen fontosnak tartották, de a gyakorlatban megkérdőjelezték egy objektív és megbízható értékelési rendszer működését.

Előadásomban szeretném bemutatni az akkori kutatás mának szóló üzenetét, s a pedagógiai értékelés szegedi iskolájának alapjaira építve azokat az elméleti megfontolásokat, melyek az elmúlt hónapokban kiindulásként szolgáltak szakmai továbbképzéseken a teljesítményértékelési rendszer kialakításához: a pedagógusmunka értékelésének célját, funkcióit és területeit; az elvárás szintek meghatározásának módját; az értékelés hagyományos és alternatív módszereit; különös tekintettel az önreflexióra és a portfólióra. A kialakítandó rendszer háttérében a pedagógusmunka fejlesztő értékelésének hangsúlyozása állt. A pedagógusmunka értékelésének mentálhigiéné és közösségalkotó hatásairól fontos, hogy ismét gondolkodjunk, hisz tudjuk, hogy a „jövő iskolája” nem épülhet fel egészséges pedagógusok nélkül.